

2. Podbój Europy przez Stalina i Hitlera

1. Agresja radziecka w Europie Wschodniej – 1939 – 1940.

- a) Na początku wojny (wrzesień / październik 1939 r.) ZSRR podpisał z krajami bałtyckimi (**Estonia, Łotwa**) **układy wojskowe**. W zamian za udostępnienie Armii Czerwonej baz lądowych, morskich i lotniczych gwarantowano tym krajom suwerenność. Podobny układ zawarto z **Litwą**. Dodatkowo przekazano Litwie Wileńszczyznę z Wilnem. III Rzesza i ZSRR podpisały umowy, na mocy których miała nastąpić repatriacja (przesiedlenie) osób narodowości niemieckiej z radzieckiej strefy wpływów do Niemiec.
- b) **Wojna radziecko – fińska 30.11.1939 – 12.03.1940 r.**
- Rosjanom zależało na przesunięciu granicy z Finlandią, która przebiegała 30 km na północ od Leningradu. Zaproponowano Finom odstąpienie lesistych terenów wschodniej Karelii w zamian za wydzierżawienie bazy wojskowej u wejścia do Zatoki Fińskiej. Rząd fiński się nie zgodził.
 - 30 listopada 1939 r. ZSRR wypowiedział Finlandii pakt o nieagresji. Finowie oparli swoją linię obrony na pasie umocnień zwanych **linią Mannerheima**. Mimo olbrzymiej przewagi radzieckiej bronili się do marca 1940 roku.
 - Finowie wojnę przegrali. Utracili 10% swojego terytorium, w tym okręg przemysłowy Petsamo. Wojna ta ukazała słabość Armii Czerwonej.
- c) Po pokonaniu Finlandii agresja radziecka skierowała się przeciwko pozostałym krajom bałtyckim. Zaproponowano im rozszerzenie współpracy. Komuniści zdominowali władzę w tych krajach po wyborach w czerwcu i lipcu 1940 r. **22 lipca 1940 r. kraje nadbałtyckie: Łotwa, Estonia i Litwa zostały włączone do ZSRR.**
- d) **28 czerwca 1940 r.** rząd ZSRR wystosował do Rumunii notę żądając zwrotu Besarabii. Została ona zajęta przez wojska radzieckie **30 czerwca 1940 r.** i przekształcona w Mołdawską Republikę Radziecką.

2. Wojna na Zachodzie w 1940 r. – agresja Niemiec na Danię, Norwegię, Belgię, Holandię, Luksemburg, Francję i Anglię.

- a) Francja i Anglia wypowiedziały Niemcom wojnę 3 września 1939 r. zgodnie z układem o nieagresji z 25 sierpnia 1939 r. 4.09. Brytyjczycy przeprowadzili nalot na bazy niemieckich okrętów wojennych zrzucając na wroga ulotki. Nie przeprowadziły żadnych poważnych działań. Okres ten nazwano „**dziwną wojną**”.
- b) 6 października 1939 r. Hitler przedstawił Wielkiej Brytanii **ofertę pokojową** by zyskać na czasie. Już wówczas przygotowywał się do ataku na Zachód. Musiał jednak uzupełnić straty, odtworzyć rezerwy i przygotować armię do nowych zadań. Jednocześnie rozpoczął wojnę na morzu by nie dopuścić do Wielkiej Brytanii statków z surowcami strategicznymi. Sam potrzebował znacznych dostaw rudy żelaza ze Szwecji.
- c) **Niemieckie plany agresji na Zachód:**
- zagarnięcie Danii i Norwegii w pierwszej kolejności.
 - w drugiej kolejności zagarnięcie Belgii, Holandii, Luksemburga i Francji
 - ostatnim etapem podboju Europy Zachodniej miała być agresja na Wielką Brytanię
- Celem miało być:**
- uzyskanie kontroli nad cieśninami duńskimi, które zamykały Morze Bałtyckie a tym samym dostęp na Morze Północne i Ocean Atlantycki.

- uchwycenie ważnych obszarów wyjściowych do przyszłych działań wobec Francji, Belgii czy Wielkiej Brytanii
- dzięki zagarnięciu Danii i Norwegii Niemcy zapewniłyby sobie regularne dostawy szwedzkiej rudy.

d) Agresja na Danię i Norwegię – 9.04.1940 r.

- **Dania** została zajęta w ciągu 1 dnia bez walki. Przyjęto notę o okupacji kraju.
- **Norwegia** walczyła o swoją niepodległość. Hitler zamierzał zająć Norwegię poprzez dokładnie zaplanowane morsko – lotnicze operacje desantowe. Desant niemiecki uchwycił ważne punkty strategiczne w Norwegii. Mimo działań floty brytyjskiej na Morzu Norweskim i wysadzenia w Norwegii korpusu ekspedycyjnego w połowie kwietnia 1940 r. Norwegia tę wojnę przegrała. Siły aliancko – norweskie toczyły zacięte walki o Narwik w maju 1940 r. W desancie tym brała udział polska Brygada Strzelców Podkarpackich. W walkach brały również udział polskie okręty: ORP „Orzeł”, ORP „Grom”, ORP „Błyskawica”, ORP „Burza”.

e) Agresja na Belgię, Holandię, Luksemburg i Francję – 10.05.1940 r.

- Głównym celem Hitlera było zajęcie Francji, którą bronił pas umocnień zwany linią Maginota . Pozostałą część granicy z Francją stanowiły góry Ardeny. Uważano, że ciężki sprzęt nie jest w stanie przebyć tych gór. Alianci spodziewali się ataku przez Nizinę Niemiecką – Belgię, Holandię i Luksemburg – tak jak podczas I wojny światowej. Francuzi dysponowali większą liczbą żołnierzy i większą ilością sprzętu. Jednak w porównaniu z armią niemiecką żołnierze byli gorzej wyszkoleni a sprzęt przestarzały. Niemcy postanowili skupić siły na głównych kierunkach natarcia. Francuzi spodziewali się natomiast, że wojna przekształci się w wojnę pozycyjną jak w I wojnie światowej. Dlatego też siły francuskie zostały równomiernie rozmieszczone wzdłuż granicy z Niemcami. W Belgii przygotowano się na odparcie ataku niemieckiego dzięki korpusowi francusko-angielskiemu nad rzeką Dyle.
- Sztab niemiecki opracował całkowicie zaskakujący plan ofensywy.
 - ✓ Chciano przeprowadzić pozorowany atak na Belgię, tak by związać w walce siły alianckie. Tymczasem główne uderzenie miało pójść przez Ardeny, a po ich przejściu, w kierunku Kanału La Manche. Dzięki temu można było odciąć wojska francusko – belgijsko – holenderskie na terenie Belgii a następnie rozbić je.
 - ✓ Drugie uderzenie miało pójść w kierunku południowym by rozbić pozostałą część armii francuskiej.
- Francuzi nie byli przygotowani na taki plan. Przejście niemieckich zagonów pancernych przez Ardeny zaskoczył sztab francuski. 13 maja 1940 r. nastąpił atak wojsk niemieckich zakończony sforsowaniem Mozy, zdobyciem Sedanu.
- Już 21 maja 1940 r. wojska niemieckie dotarły do morza odcinając wojska alianckie w Belgii. Brytyjczycy **ewakuowali z plaż Dunkierki około 350 tysięcy żołnierzy**: francuskich, angielskich, belgijskich, polskich.
- 19 maja 1940 r. nowym **premierem został Paul Reynould** zaś naczelnym dowódcą armii francuskiej **gen. Maxim Weygand**.
- Sytuacja pogorszyła się gdy 10 czerwca wojnę Francji wypowiedziały Włochy. Już cztery dni później wojska niemieckie wkroczyły do Paryża. **Nowym premierem francuskim** został bohater I wojny światowej **Philippe Pétain**.
- **22 czerwca 1940 r. Francja podpisała z Niemcami zawieszenie broni**. Dwa dni później Francja podpisała zawieszenie broni z Włochami. Ostatecznie działania wojenne we Francji zostały zakończone 25 czerwca 1940.

- Francja została podzielona na dwie części:
 - ✓ **część północna** została wcielona bezpośrednio do Niemiec,
 - ✓ część południowa miała być „wolna”. Władzę tam przejął marszałek Philippe Petain, który stanął na czele rządu w Vichy. Odtąd nazywano ją **Państwem Vichy**.
- **Podsumowując:**
 - ✓ Luksemburg został zajęty 10 maja 1940 r.,
 - ✓ neutralna Belgia broniła się do końca maja,
 - ✓ Holandia kapitulowała 15 czerwca,
 - ✓ **Francja**, która dysponowała największą armią lądową w Europie – **kapitulowała 22 czerwca 1940 r.**

f) Bitwa o Anglię 8 sierpnia – listopad 1940 r.

- W lipcu 1940 r. Hitler ponownie wystosował do Wielkiej Brytanii propozycję pokoju. Jednocześnie szykował się do olbrzymiej operacji desantowej, celem której miało być przetrzymanie wojsk niemieckich na Wyspy Brytyjskie. Chciano w niej wykorzystać wszystkie możliwe jednostki pływające – nawet cywilne.
- Lotnictwo otrzymało zadanie zdobyć panowanie w powietrzu a także zatopić jak najwięcej okrętów brytyjskich. Niemcy dysponowali przewagą w powietrzu (mieli większą liczbę samolotów i doświadczonych w boju pilotów). Wielka Brytania dysponowała natomiast nowym rodzajem broni – radarami, dzięki którym wiedziano skąd i w jakiej sile nadciąga wróg – gdzie nastąpi atak.
- **Bitwę o Anglię** możemy podzielić na **etapy**:
 - ✓ 8.08. – 5.09. 1940 – celem ataków niemieckich była brytyjska flota wojenna, lotniska, stacje radarowe. Niszczono lotniska i zakłady produkujące samoloty by zdobyć przewagę w powietrzu.
 - ✓ 6.09. – 31.10. 1940 – bombardowanie miast by złamać opór Anglików. Niemcy ponieśli olbrzymie straty. U boku Brytyjczyków walczyli lotnicy polscy, czescy, francuscy.
 - ✓ w listopadzie 1940 r. Niemcy rozpoczęli naloty nocne na miasta angielskie.
- W bitwie o Anglię walczyli polscy lotnicy. Największą sławą okrył się dywizjon myśliwski 303. Polacy zestrzelili 203 samoloty (oraz 35 prawdopodobnie). 23 marca 1941 r. polski dywizjon bombowy 300 wziął udział w nalocie na Berlin.